

حکومتا ههريما كوردستاني - عيراق

وهزارهتا پهروهردى

ريڤه بهريا گشتى يا پروگرام وچاپه مه نيبيا

خواندنا كوردى

بـ

پولا چوارى بنه رته

ناماده كرن

ليژنه يهك ل وهزارهتا پهروهردى

بزاره كرن

سابق نه حمهد عوسمان روستايى

سه ليم على عمر وهرميلي

محمهد نوري عه بدى

نه سعهد حامد محمهد

بيدا چوون

ليژنه يهك ژريڤه بهريا گشتى يا پهروهردا پاريزگه ها دهوكى

سہرپہرشتی زانستی یی چاپی: سادق ئہ حمہد عوسمان - سلیم علی عمر و ہرمیلی

سہرپہرشتی ہونہری یی چاپی: عثمان پیرداود کواز - سعد محمد شریف صالح

دیزاین و بہرگ و ئامادہ کرنا ویئہ یان: عادل زرار أمين

جیبہ جیکرنا بزارہ کرنا ہونہری: عدنان أحمد خالد

وہ رزیٰ ئیکئی

قوتابخانە ئۆگەنچىلەر

دقان رۇژاندا دىلى دىلىرى گەلەك بىلى خۇشە چۈنكى بىنقەدانا ھاقىنى ب
دوماھى ھاتو نىزىكە قەگەرئىتە قوتابخانە، دى دگەل ھەقالىن
خودا شاد بىتەقە، ئەوا ئەف سالە بوويە ئەگەرا پتر بەختيارىيا دىلىرى
ئەو بوو كو ب ھەرۈە پەرتووكو خامەو دەفتەر ۋەرگرتن. ھەرۈەسا بى پارەو
ھەرۈە پشكدارىيى دەھمى چالاكىين قوتابخانا خۇدا دكەت، ئەقە ژى
ۋەلىدكەت ئەو پارى ھىنگى پەرتووكو و دەفتەر پى دكرين نۆكە وان تشتان
پى دكرىت كو پىدقى پى ھەيە.

ل ھەفتىيا ئىكى يا قەكرنا قوتابخانە دىلىرى ب رىك وپىكى دەست ب
خواندنا وانين خۇكر، ب دلخۇشى بەرەف قوتابخانە و پەرتووكو ھەقربىين

خو پینگاڭ ھاڧیتن، چونکی دوانه یداتشتین مفادار وپیدقی فیږ دبیت و، ریکی ژی بو وی خوش دکهن دا بگه هیته پاشه رۆژه کا گهش بو خو و هه قالین خوین قوتابی. قوتابخانه بو ههمی کهسانه. ههر قوتابییهك پیدقییه ئاگه ه ژ پاقریا قوتابخانا خو هه بیت، هه که پارچه کاغه زهك که قتیته سهر ئهردی هه لبرگیت و بیخیته دناڧ وان سه به تاندا ئه وین بو تشتین زیده هاتینه تهرخانکرن و، دلیرنا پاقریا قوتابخانیڊا پشکداریی بکهت، ئه گهر د قوتابخانا وی دا باغچه یهك هه بوو تیقلین فیقی و کاغه زین چکلستان و شرینی وهویرکی کاغه زین دی نه ھاڧیژیته دناڧدا، ههروهسا تیفکلی ژ داران قه نه کهت.

په یوهندیین دلیری دگهل ماموستایین وی گه لهك دباشن، وی ئه و خوش دقین و ریژی ل وان دگریت. ب ئاخفتنا وان دکهت.

ههروهسا دلیری دگهل قوتابییان ژی هه قالینییه کا موکوم هه یه، ههمی سپیده یان رۆژباشی ل وان دکهت، ئه گهر هات دمهدانا قوتابخانا خودا ب قوتابییه کی کهفت، دی بیژیتی: ل من ببوره، ئه گهر هات خامه یهك یان هنده پاره یان ههر تشته کی دی دیتن، دی ل خودانی گهریت دا بدهته قی یان دی دهتهڧ ریقه بهری قوتابخانی، هیثیا دلیری ئه وه. قوتابی ههمی ل دووڧ شیره تین قوتابخانا خو بریقه بچن دا بهختیاری ب دهست ههمییان بکه قیت.

واتايا پهيئان

<u>په يئف</u>	:	<u>واتا</u>
ههروه	:	بي پاره
بهختياري	:	خوشي، شادي
سه بهت	:	سه لك
خامه	:	پينقيس - پينوس

دانوستاندن و راهيئان

٦ - بهرسقا فان پرسياران بده:

١. كهنگي بيهنقه دانا هاقيني دهستيپد كهت؟ كهنگي ب دوماهي دهيت؟
  ٢. د بيهنقه دانا هاقيني دا تو خو ب چقه مژويل دكه ي؟
  ٣. بوچي دليري دقيا دهركه هي قوتابخانان زوو بهيته فه كرن؟
  ٤. بهرامبهر ي شيرهت و راسپاردين ماموستايين خو دقيت چ هه لويسته كي وهرگري؟
  ٥. دي چهوا قوتابخانا خو پاقر راگري؟
- ب- چند ريژه كان لسهر قوتابخانا خو بنقيسه؟

چالاکى (۱)

ماموستا دى قوتايين خو لسهر چند گروپان دابه شكهت، ژبه ر
هندي كا چهوا بيهنقه دانا هاقيني بوراندييه دانوستاندني بكن.
پاشي قوتاييهك ژ ههر گروپه كي دى بهرامبهر قوتاييان نه نجامي
دانوستاندني قه گيريت.

چالاکى (۲)

قان ناقان بيخه دقان قالاھيين خواريدا:

(ههرمان، شير، سيف، گاره، زاويته)

۱. .... فيقييه كي خوشه.
۲. .... هاقينگه هه كه ل باكووري باژيري دهوكي.
۳. .... قوتاييه كي زيره كه.
۴. .... پادشاهي گيانه وهرانه.
۵. چيائي ..... بلنده.

گازيا دايكى

محەمەد ئەمىن نۆسكى

ل سالا ۱۹۵۷ى ل دەۋكى بوويه

قوتابخانا شيره تشان
دبيت ئەزا دلۆقان:
دايكا تەمە ژ بىر نەكە
تو خو ژ من دوير نەكە
خويندگەها پيرۆزم
فيىرگەهەكا پيرۆزم
وەرە دا تە فيىر بىكەم
ژ تاريى دوير بىكەم
زانين رۆناهى و مانە
نەزانين تارستانە
وەرە خو بىكە چىرا
رۆهن بىكە هەمى درا
ئەقە ئارمانجا تەيه
هويشى و داخوازا مەيه

راھینان

قان قالاھییان پربكە:

۱. .... ژيیر نه كه.
۲. تو خوژمن .....
۳. زانین ..... ومانه.
۴. نه زانین .....
۵. ئەڤه ..... ته یه.

ئارى

ئارى شتلهك چاند، شتلى به لگ دان و مه زن بوو، ههتا بوويه داره كا بلند و چووچكا دادا سهر لقو چه قين وي، هيلين ل سهر چيكرن.
خه لكى ژبه رى وي دارى دخوار بيهنا خو لبن قه دا ژ وه ستيانى چ دگوت؟
دگوت: ژيى وي كه سى دريژ بيت ته وي ته ف داره ل قي ره چاندى.
روژه كى شقانه كى ژ گهرما هاقينى كه رى په زى خو بره بنى وي دارى و مه خه لكر.
په زى وي ژ به لگين وه ريباين وي دارى تير دخوار، قاچكى خو قه دجوى و

ژلايه کيفه شقانى خول بن سيبه را دارى دريژ کر. تو دزانی شقانى چ دگوت؟
دگوت: هزار ئافه رين ل وی کهسى بن ئەوى ئەف داره ل قيّره چاندى و
دژيانا خودايى دلخوش بيت. ريئينگه کى وهستياى، کوژ دور هاتبوو،
هاته بن دارى و روينشت، شيتکا خو قه کرو، نانئ خو خوارو پاشى
سهري خو بلند کرو بهري خودا به لگ و چه قين دارى.

هون دزانن ريئينگى چ دگوت؟

ريئينگى دگوت: هزار هزار سوپاس بو وی کهسى بن ئەوى ئەف داره ل
قيّره چاندى، خودئ ژ دايك و بايين وی رازى بيت.
هه قالين خوشتقى. بالنده و ئازهل و مروّف هه ر ئيکى ژوان سوپاسيين خو
بو وی کهسى هنارتن، ئەوى دار چاندى وب چاندا دارى خزمه ته کا مه زن
که هانده هه ميان.

دانوستاندن و راهینان

بەرسقا ئان پرسیاران بدە:

۱. زارۆکی چ چاند؟

۲. بۆچی پیدقییە ئەم دارو باران بیاریزین؟

چالاکى

خویندکاری زیرەك:

پەقیین (هەیش، چیل، ئازاد، سیفا) هەمی ناخن هەر ئیک ژوان بۆ ناخی
تشتە کی یان کەسە کی یان گیانەوهر کی بکار دەین، توژی هەندەك ناخان
بنقیسە کو بۆ ناخکرنە:

۱. کەسە کی .....

۲. گیانەوهر کی .....

۳. تشتە کی .....

۴. جەهە کی .....

دەینە بکارئینان.

دلشین و ژینگه

دلشین قوتاییه کا زیره که، ل پولا چواری بنه رت دخوینیت، روژه کی
دگه ل دایک و بابی خو لناف باغچه ی روونشتبوون دانوستاندن دکر.
دلشینی گوته بابی خو: باب، نه قرۆ مامۆستای پرسیاره ک ژ مه کرو
گوته: بوچی ئاف و هه وایین گوندان ژ یی باژیران پاقر تره، به لی که سی ژ
مه نه زانی به رسقاوی یا دروست بدهت، ئینا مامۆستای گوته مه: بو خو
پرسیار که ن.

باب: کچا من، گوند هه می داروبارو کهسکاتییه، ئەو کهسکاتی ژێ
گازا دووهم ئۆکسیدی کاربۆنی دمیژت و ئۆکسجینی بەرددەت و ههوا پاقر
دبیت. ئێ باژیران مروقیین وان پترنو، کارگهه و ترومبیل ئێ ههنه کو
ژینگههی پیس دکهن.

دلقین: باب، چهوا دی شیین ژینگهها باژیران پاقر کهین؟

باب: شیرینا بابی خو، دقیت کارگههان بهینه دهرقههی باژیری و باغچان ئێ
چیکهین و داروباران ئێ بچینین.

دلقین: باشه باب، چ نهخۆشی ژ ههوايي پیس پهیدا دبن؟

باب: کچا من، گه لهك نهخۆشی ژ ههوايي پیس پهیدا دبن، وهك تهنگه
نه فهسی و سینگی مروقی ژناقدا کول دبیت.

دلقین: سوپاس باب بو قان پیزانینان، سوبه دی بهرسقا مامۆستای دهم.

راهینان

به رسقا فان پرسیاران بده:

۱. ماموستای چ پرسیار ژ قوتایان کر؟
۲. جوداهی دناقبه را گوندان و باژیپران چیه؟
۳. شینکاتی و که سکاتی و داروباران چ مفا بو ژینگه هی هه یه؟
۴. چه وادی شیین، ژینگه ها باژیپران پاقر و بژوین را گرین؟

چالاکى (۱)

پاراستنا ژینگه ها قوتا بخانا ته دکه قیته سهر ملی ته و هه قالین ته، چه وادی شیین قی ژینگه هی پاقر و بژوین را گرین؟

چالاکى (۲)

پاقر و بژوین

توژی ته قین خاری وه کی نمونا سهری لیبکه:

..... دایک و	..... دارو
..... دهست و	..... شهق و
..... په نیرو	..... کورو
	..... خوشک و

چالاکى (۳)

ٲ- ڪوڙ

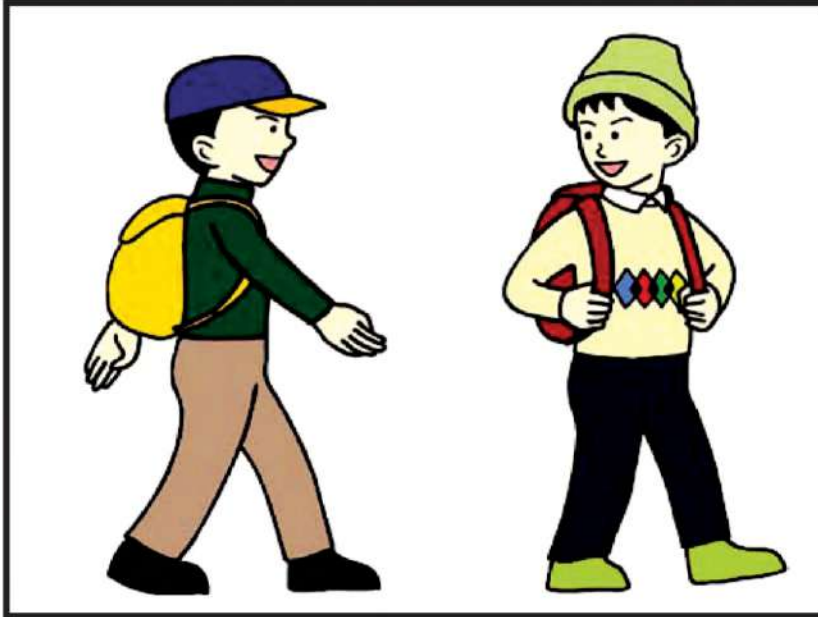
ب- ڪوڙان

توڙى ڦان ناڦين ل خوارى وهكى نمونا (ب) ليٻڪه:

(ڪچ، بهران، ديوار، بهرخ، داس)

رهوشتی هاتن وچوونی

سه گفانی گۆت: ده می من رادیویا خو قه کری گو هی من لی بوو (سیروان و
هرمان)ی دبه رنامی زارۆکاندا دگه ل هه قدوو دانوستاندن دکرن. سیروانی
دهست ب دانوستاندنی کرو گۆت:

هاتن وچوونی سنج و رهوشتین خو هه نه، ته گهر هه می ل دوو ف بچن و
سه ریچی نه کهن، دی پی ئارام بن و ژ مه ترسیان دوور که قن.
هرمانی به رسف دا گۆت: ته و سنج و رهوشت چنه؟

سیروانی گۆت: پیدقییه مرو ف ب دروستی مافی ری و هاتن وچوونی
بدهت. دده می چوونی دا نه له زی بکه ت ونه هی دی بچیت، لسه ر پیاده رییا
تایبته بچیت، نابیت دوی ده میدا خو ب خواندنا روژنامه و گو قارانقه
موژیل بکه ت، ههروه سا نابیت ب راهه ستیان دانوستاندنی دگه ل هه قالین خو
بکه ت، داریکی لهاتن وچوونی نه گریت، ته گهر که سه کی قییا سواری
ترومبیلی بیت، دقیت چاهه رییا وان که سان بکه ت تهوین دقین بهینه

خواری، قیجا هه که گه ها وی هات، سوار بیت، داریکی ل ئەقین دی
نه گریت، پاشی ههرمانی گۆته سیروانی: ئەری هندهك سنج و رهوشتین دی
هه نه؟

سیروانی بهرسف دا وگۆت: به لی گه لهك سنج و رهوشتین دی هه نه، نهۆ دی
بۆ ته بیژم، ئە گهر ریكهفت ئیکی ژته خواست جهه کی تایبته نیشا
بدهی، دقیت ریژی لی بگری و ب دروستی نیشا بدهی، ههروهسا سنج و
رهوشتین گشتی بین دی، ئەقه نه چ ل پوسته خانی و چ ل په نجه را فرۆشتنا
تکتین سینهمی، دقیت چاقه ریگی گه ها خو بکهی، چونکی ئەقه نیشانا
په روهردا باش و رهوشتی بلند و قیانا یاسایی خویا دکهت، ئەوی ژی بزانه کو
په مبهری مه محمد (س.خ) سه بارهت مافین ریکان دبیژیت:

((چاف نقاندن و ئەشکه نجه نه دان و سلاف، بهرسف دان و خو دوور
ئیخستن ژ خرابییان و خو نیژیکرن ژ باشییان)) ئەقه ژ رهوشتین ریکانه.

دانوستاندن و راهینان:

راهینان (۱)

۱. دقیت چهوا دریکا را بچین؟
۲. ئە گهر ئیکی قییا جهه کی تایبته نیشا بدهی دی چ کهی؟
۳. ئەری هندهك سنج و رهوشتین دی بین ریکا هه نه دقیرهدا به حس لی
نه هاتییه کرن؟

راهیتان (۲)

نیشانا (✓) بهرامبه رسته یا راست و نیشانا (X) بهرامبه رسته یا خه له ت دانه:

۱. یاریکرن لسه ر چه قی ریکا کاره کی دروسته.
۲. خواندن گوڤارو روژنامان ب ریقه یا ب مفایه.
۳. ریك و جادان ره وشت و یاسایا تایبه تییا خو هه یه.
۴. د وهختی پیدئیدا دی داخوازا هاریکاری ژپولیسی هاتن وچوونی کهین.

چالاکي (۱)

شاههنگ

أ - شا

ب - ههنگ

تو ژي شان ناڤین ل خواری وهك نمونا سه ری لیبکه:

(گوهدار، داربه ری، سه رچنار، کارزان، چاقشین)

واتایا په یقان

په یف

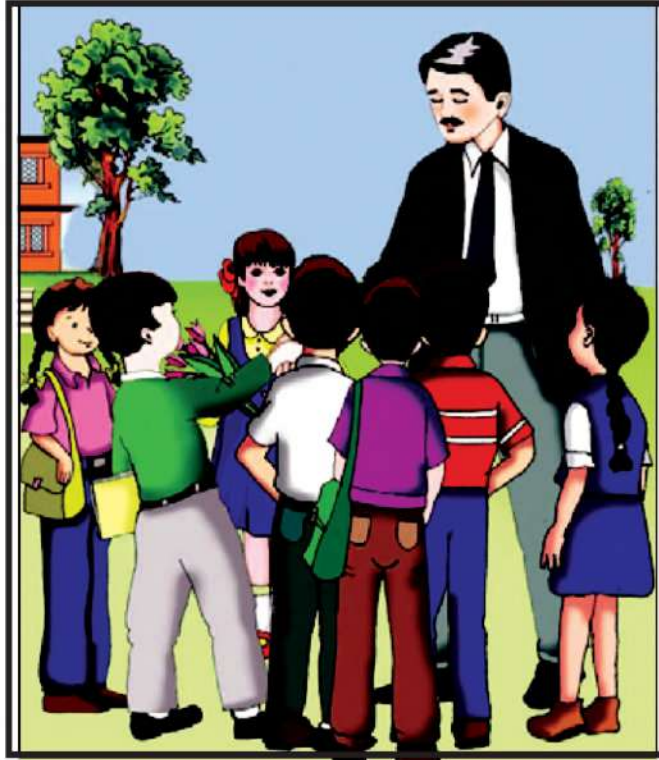
واتا

سنج و ره وشتن : خوره وشت

پیاده ری : شوسته - لیقاری

گه ها خو به : دورا خو به

دیاری

دهمهك بوو بابی نیرگزی و رهوانی سۆز دابوو وان کو سهری سالی دیارییه کا مهزن بو وان بکریت. سهری سالا زایینی هاتو ههر دووک پیکقه چونه دهف بابی خو پرسیار ژی کر:

- باب کان دیارییه؟

بابی وان کارتونهك داف ههر ئیکی، وهختی کارتوینن خو قه کرین نهوان دیت دیارییه کا بچوو که نه یا مهزنه. نیرگزی و رهوانی ب مهنده هوشیقه سه حکرنه بابی خو.

بابی وان ئیکسه ر گۆته وان:

راسته من گۆتوو ههوه: دی سهری سالی دیارییه کا مهزن دهمه ههوه. لی مهبهستا من سهری سالا مهیه: ئانکو نه ورۆزه. ل دور سهری سالا کوردی نیرگزی و رهوانی چه ندین جاران پرسیار ژ هه قهو دکرن:

بابی مەدی چ بۆ مە کریت؟

ئیشارییا نە ورۆزی بابی وان دگەل هە قالە کی خۆ کارتۆنە کا مەزن هە لگرتبوو . هاتنە ژورقە ، دلێ نیرگزی ورەوانی گە لە ک خۆشبوو ، یا خودی ئەف کارتۆنا مەزن دبیت چ تیدا بیت؟ وهختی بابی وان کارتۆن قە کری هەردووکان پیکهه کره هەوار: ئای کۆمپیوتەر، کۆمپیوتەر! کۆمپیوتەری هند دلێ وان خۆشکر کۆل دەمە کی ل دۆر وی بۆ خۆ داوەت و شە هیانی بکەن

بابی وان دەست هاقیتی و کۆمپیوتەر دانا، نیرگز چوو دەف بابی خۆ پرسیار ژیکر:

باب، قی گاقی بۆ مە درستە ئەم یارییان پی بکەین؟
بابی وان گۆت:

- راوەستە کچا من دا بەرنامی کوردی بینمە سەر.

رەوانی پرسیار کر:

بابۆ: ئەری کۆمپیوتەر کوردیی ژێ دزانیت؟

بابی وان بەرسف دا:

ئەری چەوا کوری من، دی هەوہ فیری کوردیی ژێ کەت؟

پشتی دەمە کی ئالایی کوردستانی هاتە سەر رووی کۆمپیوتەری،

نیرگزی و رەوانی ب مەندە هۆشیکه گۆتن:

ئای، ئەقە ئالایی کوردستانییه!

پرسیارو هه قپه یشین

به رسقا فان پرسیاران بده:

۱. بابی نیرگزی و رهوانی ل سه ری سالاً زایینی هه ر ئیکی چ دایی؟
۲. سه ری سالاً کوردی دکه قیته چ رۆژ و چ هه یف؟
۳. کارتونا مه زن چ تییدا بوو؟
۴. ئالای کوردستانی چه ند ره نگه؟

راهینان

فان قالا هیان پر بکه:

۱. وهختی کارتونیین خوڤه کرین نه وان دیت ..... نینه.
۲. کۆمپیوتهری هند ..... کول ده مه کی ل دۆر به رین وی
.....
۳. هه کو بابی وان کارتۆن شه کری هه ردووکان پیکه
کره هه وار .....
۴. بابی وان سوژ دابوو وان ..... بو وان بکریت.

چالاقى

مامۇستا ب كورتى بەھسى كۆمپيۇتەرى و بكار ئىنانا وى بۆ
قوتايىيان بكة ، ھەكە ل قوتايخانى كۆمپيۇتەر ھەيىت نىشا قوتايىيان بدە ،
ھەكە نەيىت تۆ دشىي بۆ قى مەبەستى قوتايىيان بەيە سەنتەرەكى
كۆمپيۇتەرى .

زمانی کوردی

محمد صالح حدجی طاهر (بابی شلۆفی) ل سالا
۱۹۶۴ باژییری دهۆکی بوویه و ده رچویی ناماده یا
پیشه سازییه ڤیگافی ئەندامی سه ندیکا
رۆژنامه نڤیسیین کوردستانی تاییی دهۆکی یه .

زمانی کوردی چه ندی شرینه
وه ره بنڤیسه ، وه ره بخوینه
هۆزانیین جان ب کوردی قه هینه
نامه بوته یه وه ره بگه هینه
هه لگرین نامی ته م قوتابینه
گه لو وه لاتی مه پیتهینه
چاندو هونه ری کوردی بخوینه
زاراڤین ره سه ن ژ زمانی بیینه
دیروکا کوردان که قنه دیریینه
زاناو ناڤدارین کوردستانیینه

راهینان

۱. هدر ملله تهك ب ..... خوئی تایبهت دئاخفیت.
۲. زمانی ..... چهندی .....
۳. هه لگرین نامی ته م .....
۴. ..... کوردان كه قنه دیرینه.

چالاکی (۱)

ئهف ملله ته ب چ زمان دئاخفن ؟

کورد ..... عه ره ب ..... فارس ..... هندی .....
ئه رمه نی ..... ئینگلیزی .....

چالاکی (۲)

ناقی وه لاتی قان ملله تان چنه ؟

کورد ..... ئه رمه ن ..... هندی .....
ئه فغانی ..... تاجیک ..... بلوچ .....

چالاکی (۳)

ا - من نان خوار

ب - مه نان خوار

توژی ته قین خواری وهك نمونا سه ری لیبکه :

(ته ، هه وه ، وی ، وی ، وان)

دبیژنه ته قین ل خواری جیناقین جودا :

(من ، مه ، ته ، هه وه ، وی ، وی ، وان)

ناقین مه هه میان کوردینه

ل بیهنقه دانا هاقینی کومه کا کورو کچین زیرهك، ل تاخی مه بریارد
کو پیکه بچنه خوله کا فیرکرنا کومپیوتهری، پیکه چوونه بنگه هی
فیرکرنی و ناقین خو نقیسین.

ل روژا ئیکی ژ خوئی ماموستا کامهران ب ژوور کهفت و بخیرهاتنا
فیرخازان کرو خو دا نیاسین و گوت:

ناقئ من کامهرانه، هیقییا کامهرانیی و سه رکه فتنی بو هه وه دخازم.
پاشی داخواز ژ فیرخوازان کرکو ته وژی خوبدهنه ناسین و ته گهر بشین
ناقین خو درسته کییدا بکار بینن کو په یوهندی ب رمانا ناقین وانقه
هه بیت.

- ناقئ من (ئازاد)ه بابی من دریکا ئازادییا کوردستانیدا شههید
بوویه.

- ناڤی من (کوردستان) ه کوردستان وه لاتی مه یه وه کی بیبیکا
چاقین خو دی پاریزین.

ناڤی من (سه فین) ه سه فین چیا یه کی بلنده دکه قیته ده قه را شه قلاوه ل
پاریزگه ها هه ولیری.

- ناڤی من (گه شین) ه هه می ده ما گه شینم چونکی کورد دلسوزین
دوژا خونه.

- ناڤی من (زانا) یه کورد پیدقی مروقین زاناو هوشیارن.

- ناڤی من (هیقی) یه هیقییا نازادبوونا سه رانسه ری بو کوردستانی
دخوازم.

- ناڤی من (هه قال) ه ته ز هه قالی هه می گه لانم.

- ناڤی من (هه رمان) ه کورد دی هه رمینن هندی دوژمن و نه حه ز
زورین.

ماموستا کامه رانی سوپاسییا وان کرو گو ت: ته قرو ته ز گه له ک پی
خوشحالبووم کو ناڤین هه وه هه مییان کوردینه چونکی ناڤ ناسناما
نه ته وا مروقییه، مروف شانازی پیدکه ت.

پرسیارو هه‌شپه‌یشتین:

۱. کورپو کچین زیره‌کیین تاخی بریاردا ل هاقینن بچنه کیشه؟
۲. ماموستا کامه‌رانی چه‌وا خو ب فیرخوازن دا نیاسین؟
۳. شه‌ش ناقتین کوردی بو کوران و شه‌ش بو کچان بیژه؟

چالاکى (۱)

خویندکارین خوشتقی:

ئه‌ف ناچه ژ چ هاتینه؟

(شیرزاد، ئازاد، ریبین، نه‌ورۆز، نازدار، شیرین، گاره، هندریین)

چالاکى (۲)

ئه‌قیین خاری فیربه:

ئه‌ز ژى : منیش

توژى : توش

ئه‌وژى : ئه‌ویش

ئه‌م ژى : ئیمه‌ش

هون : ئیوه‌ش

چالاکى (۳)

ر	ش

راست و خه له تيان ژقان رسته يان ديار بکه :

۱. کۆمپيوتەر ئاميره کى ب مفايه بو قوتايبيان.

۲. ناييت دخولين کۆمپيوتهر ريدا پشکدارين.

۳. نايين کوردى ناسناما نه ته وا مه يه .

۴. نايين بيانى ژنايين کوردى خوشترن.

۵. ئەقروپتر يا قوتابخانين کوردستانى کۆمپيوتەر هه نه .

واتايا په يقان

په يق	واتا
تاخ	گهرهك
فيرخواز	قوتابى
دهم	وهخت
ب مفايه	به سووده

پنیهکا عهوری بهحسیّ خو دکهت

درؤژا بینقه دانا چهفتیییدا ل وهرزی زقستانی ئاقانی دهمی دیتی
عهوری مژیله دی بهری ئاسمانی گریت، گه لهك پۆسیده بوو، ئەف چهنده بو
دایکا خو قه گیپرا، چونکی دقئ رۆژیدا وهسا دیاره باران ناهیلیت ئەو سهرا
مهتا خو بدهت. دایك گرنتری و کچا خو ماچی کرو گوتی: خه لك ب
عهورو بارانان دلخۆشدبن، ژ بهرهندی دقیت توژی دقئ خوشیییدا
پشکداریی بکهی، ئاقانی ژی ژدایکا خو پرسى چهوا خه لك ب بارانی شاد
دبن د دهمه کیدا باران رییا سهیران و هاتن وچوونى ل وان دگریت؟
دایكى گوتی: کچا من، ئەگەر تو گوهی خو بدهیه پنیا عهوری کو
بهحسیّ خو بوته بکهت، دی تهپیّ خوشبیت و ئەو دلتهنگی و نه خوشییاته
دی بیته خوشییه کا وهسا ئەگەر ژ نهۆ ویشه چاچی ته ب هەر عهورهکی

بكه قىت كو سەرا وەلاتى مە بدەت و بارانى بو مە بينىت دى پتر دلى ته
پى خوشبىت.

ئاقانى گوت: ئەز ب گەرمى چاقەرىيا بەيستنا ئاخافتنا وى دكەم و
گەلەك من دقىت گوھى خو بدەمى.

دايكي گوتى: قىجا گوھى خو بدە قى بەحسى خوش.

پنيا عەورى بەحسى خو دكەت و دىثرىت:

ئەى ئاقان چىرۆكا من دى ب دلى تەبىت چونكى ب ئاقى
دەستپىدكەت و ب ئاقى ب دويمەھى دەھىت، وەكى تو دزانى ئاقا سەر
ئەردى ئە گەرى ژيانىيە.

هەبوونا من د رويبارو گووم وزەرياياندا، دەمى رۆژدەھلىت و گەرمى
لسەر ھەمى جھاندا بەلاقە دبىت، ئاف دبىتە ھەلم، ب قى ئىكەم پىنگاڭا
ژيانى دەھاقىثرم و ھەوا من بەرەف ئاسمانى بلنددكەت ھەتال وىرى تووشى
تەخىن سار دبم و چرىيا من زۆر دبىت، دوى دەمىدا ئەز دىمە عەور، با ب
قىانا خو ب قى لايى و وى لايىدا من دگىرىت، ئە گەر ھاتوو تووشى
سەقايەكى سارتر بووم دى ھىمە گوھارتنو دى بمە باران دا ب ئاقەكا
سازگار قە گەرىيمە سەر ئەردى و جوك و زەقى و دەشت و چىايىن تىنى
تىرئاق بکەم، رووھكى بو ھەوہ ئاقددەم، ھوون ژى بەرى وى دخون و گىايى
پاوانا بو ھەوہ كەسك دكەم، دا پەزوبزن و گارەشىن ھەوہ تىر ژى بخون، قىجا
ئەز دشىف و دۆل و نھال و رويبارا ندا كووم دبم و ئاقى ددەمە ھەوہ ھەتا
ھوون ژى قەخون و پىدقىين خو ژى داىنكەن.

د دوماهییدا دووباره ریکا ده‌ریایان دی گرمه‌قه دا گه‌ریانا خو (زق‌رینا
 ئاقی دسروشتیدا) نوو بکه‌مه قه. ئاقان ئە‌قه‌یه چیرۆکا ژيانا من، ب
 ئە‌گه‌ری خیرو بی‌رین من، خه‌لك ب هاتنا من دلخوش دبن و ب نه‌هاتنا من
 دلته‌نگ دبن، قیجا ژقیری پی‌قه ژ من پوسیده نه‌به، دقیت قی ژی بزانی کو
 ب هاتنا من پی‌دقیین خه‌لكی بجه دهین.

پشتی پنیا عه‌وری به‌حسی خو کری، ئاقان ژ دلته‌نگیا خو گه‌له‌ک
 په‌شیمان بوو، بریاردا هه‌که عه‌وره‌ک دیت به‌ره‌ف وه‌لاتی وی دهیت، ئە‌و
 ژی دگه‌ل هه‌می خه‌لكی دلخوش بیت.

راهینان

۱. بۆچی ئاقانی ده‌می عه‌وه‌ر ب ئاسمانی قه‌دیتی پوسیده بوو؟
۲. ئە‌ری ب دلێ ته‌بوو ده‌می پنیا عه‌وری به‌حسی خو بۆته کری؟
۳. بۆچی خه‌لك ب باران بارینی دلخوش بین؟
۴. پی‌نج ریزان ده‌رباری (زق‌رینا ئاقی دسروشتیدا) بنقیسه.

چالاکى

ئ- ئە‌ز هاتم

ب- ئە‌م هاتین

توژی ئە‌قیین ل خواری وه‌ک نمونا سه‌ری لی‌بکه:

(تو، هوون، ئە‌و)

دی‌ژنه ئە‌قیین خواری جه‌ناقین جودا

(تو، هوون، ئە‌و)

واتايا پەيشان

<u>پەيف</u>	<u>واتا</u>
پۆسىدەبوو	: دلتهنگ بوو، داما، پەژارە بوو
چر	: خەست
زەريا	: ژ دەريايي مەزنترە
پاوان	: جەهە کي تايبەتە بو چەرينا پەزى و بزنى.

خەوناامە

مە جیھانە ک دقیت
ئەسمانی وی ئەقین بیت
ئاخاوی هەردەم شین بیت
دریژترین وەرزى وی
بوھارە کا رەنگین بیت

***

مە ستارانە ک دقیت
هەلبەستاوی ژیان بیت
ئاوازی وی قیان بیت
شیرترین پەپەشقا وی
کوردستان یان نەمان بیت

***

کوردستانە ک مە دقیتن
تژی کتیبو نان بیت
ئازادی لی خودان بیت
پەپاما وی هەرو هەر
دۆستینیا گەلان بیت

﴿موئەید تەیب﴾

ل سالا ۱۹۵۷ ال دەۆك بوویە

راہینان

قان قالاہییان پر بکہ

۱. مہ جیہانہ ک دقیت

تاسمانی وی ..... بیت

دریژترین ..... وی

بوہارہ کا ..... بیت.

۲. مہ سترانہ ک دقیت

ہہ لبہ ستا وی ..... بیت

تاوازی وی ..... بیت

شیرینترین ..... وی

..... یان ..... بیت

٣. كوردستانهك مه دقیت

تژی ..... و ..... بیت

ئزادی ئی ..... بیت

په یاما وی ..... بیت

دۆسیتینیا ..... بیت

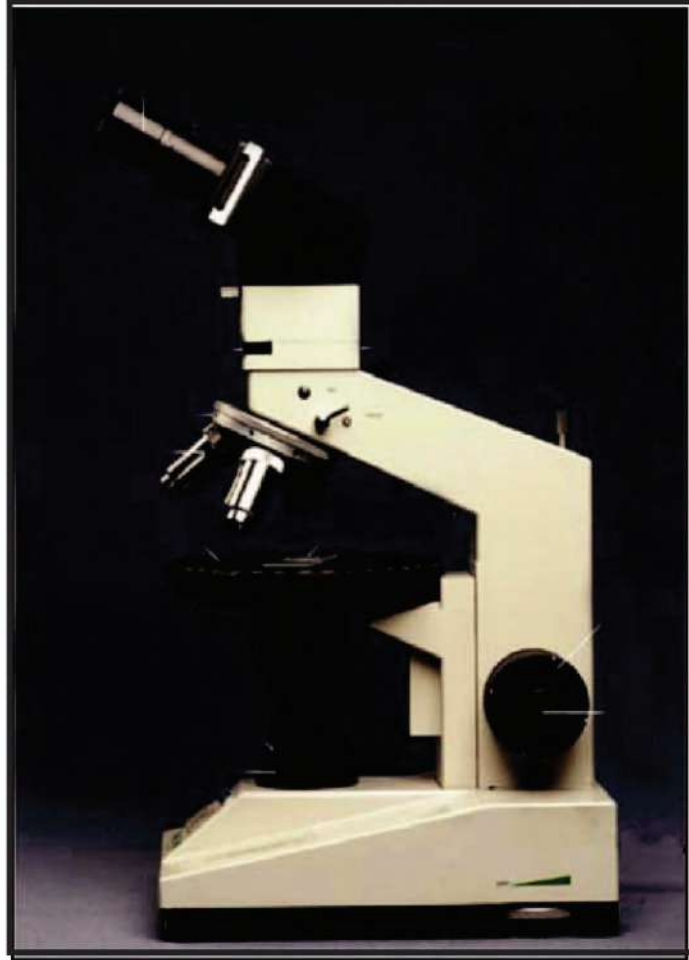
چالاکى

مامۆستایی ریژدار:

١. ژ قوتابین خو پرسیار بکه بوچی هه ز ژ کوردستانی دکهن؟

٢. هه ر ئیک ژوان دشیته چ بو قی کوردستانی بکهت؟

چیرۆکا قەدیتنا ھووربینی

ئەو قەدیتنا کۆل دەستپیککا پێشکەفتنا زانستی د ژیانیدا دەربارە ی زیندەوهران ھەبوو، قەدیتنە کا سادە و نەراست بوو. قان زیندەوهران، ھینگێ ھەر ب چاڤی رووت نیڕین و قە کۆلین لی دەھاتنە کرن. دەدی یازدیدا ئیکەم (زەرە بینا تشت مەزنکەر) ھاتە چی کرن، ل دووماھییا سالیین سەدی سیزدی ل ئیتالیا بو جاراً ئیکێ بەر چاڤکا پزیشکی ھاتە چی کرن، ئەقە بو وی سەردەمی ب ئامیرە کێ گران بەا دەھاتە دانان، ل دووماھییا سالیین سەدی شازدی ل ئەلمانییا ئیکەمین (ھووربین) ھاتە چی کرن.

دبيژن: جاره كى هەردوو كورپىن زړه بىن چيكره كى يارى د كرن و ب
 هه لكه فت دوو زړه بىن ئيخستنه سەر ئيک ، ب فان هەردوو زړه بىن
 كه فتينه سەر هه ف ته گەر نيرينا تشته كى هوور پى هاتبا كرن ته و تشت
 چند جاران ژ قه بارى خو مه زنتر دهاته ديتن، ئەقە بوويه دياردا
 بناغه يى بو چيكرنا ئيکه مين هوورينا دهستپيكي كو ژ دوو زهريينان
 بکه نه د ناف بوړيه كيډا پيکهاتبوو.

پشتى قى چەندى زانايى هو له ندى (ليفنهوك) شيا ته و ب خو ب
 تنى نه خشه ي بو چيكرنا ۲۴۷ جوړين سيسته مين هوور بينان بكيشيت و
 پشكا بينه رى يا ئيک ژفان سيسته مان كربوو بناغه ، ته و ژى پيکهاتبوو ژ
 زړه بىنه كا كومكەرا هوور هندی سەرى دەرزيكى كو هەمى تشتين ديتى
 مه زن د كرن ، وى زاناي ب قى زړه بىنى شيا زينده وړين هوورين دناف
 دلوپه كا ئاڤا په نځايدا بينيت كو نائى وان كريبه (ميكرؤب) پشتى
 هينگى زانايى مه زنى سروشتى ، قه كوله رى زانستين ژيانى (رؤبه رت
 هوک) ب سى زړه بىنا ئيکه م هوورين چيكر.

پشتى قى ژى گه له ك زانال ئيتاليا و ئنگلته را و روسيا ، چەند
 زړه بىنه كين هوورينى وه كى ته قين دى چيكرن ، هنده كا ژى بو ب هيز
 ئيخستنا هوورينى دناڅخودا هه قكاريا هه قددو د كرن ، ژ ته نجامى
 بزاڤه كا به رده وام و قه كولينه كا بى راوه ستيان ته ف هووريننه هاته چيكرن
 كو ته قرو ته م بكار دئنين.

راهینان

۱. هووربین چیه چهوا هاتییه داهینان؟
۲. مفایین هووربینی بژمییره؟
۳. (لیفنهۆک)ی زانا کییه؟

واتایا په یقان

<u>په یق</u>	<u>واتا</u>
هووربین	: میکروۆسکۆب
زره بین	: عه ده سه
داهینان	: چیکرن بو جار ئیکئی

مافی مروقی و مهرگه ساتا کور دایه تی

ماموستا هیمن وانا پهروهردا مهدهنی ل قوتابخانه کا بنه رت دیثیت،
ماموستایه کی ل سهرخو و هیمنه، خودان که سایه تی و رهوشتین جوانه،
گه له که جاران به حسی مافین مروقی بو قوتابیین خو دکرو دگوته وان:
مروق ب ئازادی ژ دایک بوویه بو کهسی نینه مافین وی ب ئیخیته بن
پین خو و دهست دریژی بکته سهر، ئەف ئاخفتنه ژلای قوتابییان
تشته کی نوو و سهیربوو چونکی قان قوتابییان ههست دکرکول سهردهمی
رژیمارووخیایدا زولم و زوردارییا ل مالباتین وان هاتییه کرن، ژبه ر هندی
دلاوهر کو قوتابییه کی چه له ننگ و زیره کبوو، گوته ماموستا هیمنی: دامو
دهزگه هین رژیمارووخیا به عسا ژناقچووی دهست دریژی ل سهرکه رکووکی کرییه،

خه لکى وى تالانکرينه و ژ مال و مولکى وى ده رتيخستيه ، هه رچيى مه هه ي ژمه هاته ستاندين و دايه خه لکى بياني.

ماموستا: راسته ته فه کاره ساته کا مه زنه دژى مروقي كورد هاتييه کرن بهرو قاژى خالا دووي ژبه ندى هفتى ژ جارناما مافى مروقييه .

ماموستا: جارناما مافى مروقي پيکهاتييه ژ کومه کا ده قين ياساي کو په يوه ندى ب پارستنا مافين بنه رته يين مروقي ژلايى نه ته وه يين تيکگرتيه ل سالآ ۱۹۴۸ زايينيدا هاتييه ده رتيخستن.

خالا دووي به ندى هفتى ژ جارنامى ديترت:

(نايت ب زورى ملكى كه سه كى ژى بهيته ستاندين)

دياره ته و زوردارييا ل كهس و كارين دلاوه رى و هه زاران مالباتين دى ل كه ركوكى و جهين دى بين كوردستانى هاتييه کرن بهرو قاژى قى خالييه . سالار: كاربه ده ستين رژيما هه رفتى (به عس) هه ر ب هندی ژى نه راوه ستيان ، به لکى ب زوردارى و سته مكارى خه لکه كى زور نه چاركر كو ده ست ژ ناسناما خو به رده ن.

ماموستا: ته فه ژى هه ر به رو قاژى خالا دووييه ژبه ندى يا زدى ژ

جار ناما مافى مروقي ، چونكى دوى خاليدهاتييه :

(نايت كهس ب زورى ژ نه ژاد ناما خو بهيته بيبه هر كرن)

هيو: پى ل پتريا مافين مه دانايه .

لى ژ نهو پيئه ل بن سيبه را ديكراتى و فيدراليه تى ، ته م دى ب

هه مى مافين خو بين رهوا شاد بين.

مامۆستا: راسته هیوا ئی مەرگی سەرەکی بۆ دەستفە ئینانا مافین
مه ئیکگرتن و ئیکبوونه.

کاوه: دا ئەم هه می سروودا ئیکگرتنی بیژین:
هه می پۆلی ب ئیک دهنگ دهستپیکر!

ئهی کوردینه ئهی مەردینه
دەست لەناو دەست کەین هه موو
بۆ بەرزیه تی خاکی وه تهن
بۆ یه کیتی بچین هه موو
کوردین هه موو، مەردین هه موو

راهینان

بەرسقا گونجای هه لبریره و بکه دناق قالا هییاندان.

۱. مامۆستا هیمن وانا ..... ل قوتابخانی دیژیت.

میژوو- زمانی کوردی- په روهردا مه دهنی

۲. جارناما مافی مرۆف ل سالاً ..... ده رچوو یه.

۱۹۸۴ز - ۱۹۴۸ز - ۱۹۴۷ز

۳. ئەوا ب سهری کوردین که رکوککی هاتی به رو قازی خالا دووی

به ندی .....

جارناما مافی مرۆقییه - یاسایا ده وله تییه - ریئمایین ته ندروستینه

۴. مرۆف ب ..... ژ دایکا خو بوویه بو کسه کی نینه پی ل
مافی وی دانیت .

دیلی - دهر به دهری - ئازادی

۵. ل بن سیبه را سیسته می ..... دی گه هینه مافی ن خو.

دیموکراتی و فیدرالی - دیکتاتور - بی یاسایی

چالاکى

خويند کارين خوشتقى:

كەر كووك باژيره كى كوردستانيه ، رژيمين دىكتاتورى بو
عەرەبكرنا وى پيگول كريبه ، ژبلى كەر كووكى چەند باژيرين دى يين
كوردستانى ئەف كارە ل گەل هاتيبه كرن ، ناڤى سى باژيرين دى يين
كوردستانى بنقيسه كو دەستى عەرەبكرنى گە هشتبىتى؟

..... ۱ . ..... ۲ . ..... ۳ .

واتايا پەيقان

<u>پەيقان</u>	<u>واتا</u>
مالبات	: بنەمال
مىژوو	: دىروك
دىلى	: ئىخسىرى
عەرەبكرن	: دەركرنا كوردان و دانانا عەرەبان ل جەى وان
دەربەدەرى	: ئاوارەبى

وه رزى دوى

دایا

ل بیست و ئیکى هه یفا ئادارى ل هه مى سالان، گهلانین جیهانى
بیرهاتنا روژا دایكى قه دگيرنه قه، ئە قه جهژنا ته یه ئە ی دایكا خوشتقى.
قوتابخانا مهژى دقى روژیدا پشكداریی دقى ئاههنگیدا دكهت و ب گولین
جوان و ئالاووینه بیین رهنگین خو دخه ملینیت. ئە ها ئە قه قوتابى ژى ب ستران و
ئاوازین خوش و شانۆگه رییان و پيشكیش کرنا خه لاتین بژاره بو دایكان
دلشادیا خو دهر دبرن، ئە قه هه مى بو ته یه ئە ی دایكا خوشتقى.. هه ردهم.

دلی من یی پرہ ژ گہرمی و خوشتشی، ئەز ژ شیرەتین تە، فییری
 راستی و دلپاکی و ئازایەتی و خوشتشی و ریزگرتنا خەلکی و نیشتمانی و خو
 گۆریکرنی بووم. تو ئیکەم قوتابخانەیی کو پیروژترین و بلندترین ئەرکە ل
 سەر من، ئەز دقئ جەژنیدا بوته وی مافی پیشکیش بکەمەقە....
 ئەقرو جەژنا هەمی دایکانە کو وان کورین نیشتمانپەرورەو نەتەوہ
 پەریس ئیناینە دنیایی.

راھینان

۱. کەنگی ل جیھانی بیرھاتنا روژا جەژنا دایکی دەیتە کرن؟
۲. دقئ بیرھاتنا پیروژدا قوتابی چ پیشکیشی دایکان دکەن؟
۳. قوتابی چ ژ دایکان فییر دبن؟
۴. بۆمە بەحسی ئاھەنگا قئ جەژنی بکە؟
۵. چەوا دی مافی دایکی دەی؟

چالاکى

تہ قان قالاھییڻ ل خواری ب قان پە یقان پر بکە :

(شیرین ، ترش ، رەش ، زیرە ک ، بلند)

۱. مامۆستا حەز ژ قوتاییی ..... دکەت.

۲. دوو کیلووییڻ تریی ..... بکرە.

۳. ھنارا ..... بخۆ.

۴. مەتین چیاھە کی ..... ھ.

۵. ھنگفینی ..... ھ.

واتایا پە یقان

<u>پە یف</u>	<u>واتا</u>
خۆ گۆریکرن	: خۆبە خشکرن
بژارە	: نایاب
شیرەت	: ئامۆژگاری

دیکله کی ژیر

رووقیهك دگونده کی را دبۆریت ، ل نیژیکی گوندی، چاقی وی ب
دیکله کی دکه قیت کویی دناڤ ئاخیدا بو خۆ ل خوارنی دگه ریا دا
بخۆت.

رووقی پیشقه چوو خو نیژیکی وی کر، چاقین خۆ لی وهربادان و گۆتی؛
برایی دیکل، دهیته بیرا من کو بابی ته دهنگی وی گه له کی
خۆشبوو، من گوھ ل دهنگی وی ببوو ده می ئه ز دقئ گوندیرا دبۆریم، ب
دهنگی وی یی خۆش دلی من قه دبوو.

دیکلی گۆت: ههروه سا دهنگی من ژ یی خۆشه، ژ دهنگی بابی من
کیتر نینه. پاشی ههردوو چاقین خۆ نقاندن و په رین خۆ لی کدان و دهست
ب قۆقه قۆقی کر.

رووڤي ئه ڦه بۆ خۆ ب ده ليه زاني خۆ هائيٽي و گرت.
ره ڦدا سه يين گوندي ب ڦي چهندي زاني ب دووڦ كه ڦتن. ديكلي
گوته رووڤي:

ئه گهر ته بڦيٽ تو ژڦان سه يان قورتال بي بيژه وان: ئه ڦ ديكله
يي گوندي هه وه نينه، يي گونده كي ديه .

رووڤي دڦيا ڦي چهندي بۆ سه يان بيژيٽ ده ڦي خۆ ڦه كر:

ديكل ژ ده ڦي رووڤي ده ركه ڦت و خو گه هانده ره خي سه يان.

رووڤي پشتي ديكل ژده ستا چووي، گوتي يا خودي ئه وه ده ڦي دوه ختي

خودا نه ڦه بيت. هه شك بيت.

ديكلي ژي گوت: يا خودي ئه وه چاڦي بي ئاگه ه بنڦيٽ هه ر يي

كو ره بيت.

راهينان

۱. رووڤي هه ز ژ چ دكه ت؟

۲. ره ڦدا سا بوچي ب دويف رووڤي كه ڦت؟

۳. رووڤي وه ختي دڦيا حيلي ل ديكلي بكه ت، چ گوتي؟

ڦان ڦالاهيان پرپكه:

۱. ديكلي هه ردوو چاڦين خۆ ..... په رين خۆ .....

ده ست ب ..... كر.

۲. ديكلي گوت، ئه وچاڦين ..... هه ر .....

وهرده كه كا مه زن

جووته كى كوتران دگهل وهرده كه كا مه زن ل سهر ليقيين گومه كا ئاقي
پيگشه دژيان، ههر چهنده كوتران مه له قانى نه دزانين و وهردهك ژى نه دشيا
بفریت، لى قيان و هه قالينيا خو كومكربوون و ب خوشى ژيانا خو دبره
سهر.

زقستانا وى سالى يا كييم باران بوو، ژبه رهندي ئاغا گومي هه كو
هاقين دهات بهره ف كييم بووني و نه مانى دچوو.

ژنه چارى ههر دوو كوتر مشهخت بوون. وهردهك بتنى ما، ب راستى
ئه فهژى ب دهستى وى نه بوو، دا ههر زوو ژويى چيت، لى گه له ك قه له و
ببوو، په رين خو بو فرينى بكار نه دئنان و لاره لار ب لاقين خو ل سهر

ئەردى دچوو.... ئىدى خەم و خياللا گرتبوو نەدزانی دى چكەت. بو خو
دگوت: چ بکه م؟

ئاڧا گۆلى يا كىمدىت بېھنا گەنى يا ژى دەھىت، بالندان ھەمىيان
ئەڧ جھەيى ھىلاى، ھەردوو كۆترىن ھەقالىن من ژى چوون ئەز بتنى
مام، ئەز دترسم درندەك من بخۆت...!

دقان ھزراندا بوو، وى ھند دىت لە گلە گەك ب تەنشت وى ڧە روونشت
ھىدى لاقىن خو بو ڧى رەخى و وى رەخى قوتان. بېھنا گۆلا ئاڧى گە لەك
يا نەخۆشبوو.

پرسىار ژ وەردەكى كر:

تو چەوا خو ل ڧىرە دگرى؟ دووپەرپىن مەزن ب تەڧە نىنن؟
ھەقالى لە گلەگ تو راست دىيىڧى، لى تەمبەلىي ئەزىا گرتىم.
لە گلەگەي گوت:

ھەكە تو ھەر ھوسا بىنى تو دى ژتېھن وبرىسى مرى.
وەردەكى گوت:

لە گلەگەي دلسۆز، تو رىكەكى يان چارەكى بو من بىنە دا خو پى
قورتال بکہ م دى سوپاسىيا تەكە م.
لە گلەگى گوتى:

مەزنان يا گوتى (پرسىارکەربە دا تو زانا بى) ئەز دى رىكەكى بو تە
بىنم ھەكە تو ب ئاخفتنا من بکہى ھندى ھەيى دى ژڧى بەلنگازى
قورتال بى.

وەردەكى ب لەقەلۆق خۆ گەھانده دەف لە گەگەى و چاقەرى بوو...
 لە گەگەى ستوبى خۆ باداو بەرى خۆدا لایەكى و گۆت:
 تۆ بو خۆ مفایى ژ قى ئاڤا كىم وەربگره... ھەمى روژا سپىدى وئىڤارى
 ھەرە سەر وى بلنداهىاھە پەرىن خۆ قزبكه و بفرە سەر ئاڤى...
 نەترسە سىنگى تە ناشكىت، دى پەرىن تە ب ھىز كەڤن ودى چەورى ژ
 گوشتى لەشى تە كىم بىت.
 وەردەكى گەلەك سوپاسىا لە گەگەى كرو ھەر ل وى دەمى سەر كەفتە
 سەر وى بلنداهىى دا خۆ تاقىبكەت:
 ئەو يارى ل دەف وى گەلەك خوشبوو بەردەوامى مەشق و راھىنان
 دكرن... د ماوەكى كورتدا شىا پەرىن خۆ بو فرىنا دوور بكار بىنیت. ب قى
 رەنگى ھەر جھەكى وى قىابا دچووىى، ژ تىھنىاتىى و برساتىى و
 گەرماتىى قورتالبوو، لى جارو باران قەستا وارى خۆىى كەڤن دكر بو
 سەردانى ژبىر نەدكر.

پرسیار و ھەقیەتین

۱. بۆچی جووتى كۆترو وەردەكان ھەڤالا خۆبجھ ھىلا؟
۲. لە گەگەى چ گۆتە وەردەكى؟
۳. وەردەكى روژانە چ دكر؟

چالاکى (۱)

مامۆستايى ھيژا / پؤلا خو بکه دوو گرۆپ، قى کيشى دانه بهر سينگى
ھەردوو گرۆپان، بلا دانوستاندى ل سەر بکه ن:
هه که ئەم تووشى ئاريشه کى بين چهوا دى شيين خو ژ قى ئاريشى رزگار
کهين.

چالاکى (۲)

۱. ناڤى سى بالندان بنقيسه نه شيين بفرن.
- ۱ ..... ۲ ..... ۳ .....
۲. ناڤى سى بالندان بنقيسه کول سەر ليڤين رووباران و دەريايان دژين.
- ۱ ..... ۲ ..... ۳ .....

چالاکى (۳)

خويند کارى خوشتقى: په يقين
بله ز، ل سەر، هاقين
دبيژنى (هه قالکار) چونكى چهوايى يان جهى (شوينى) يان دەمى
(کاتى) روودانا کارى ديار دکهن.
تو ژى سى په يقان ژ قى جوړى بينه:
۱ .....
۲ .....
۳ .....

سه رها تيا مشكان

چهند مشكان کومبوونهک گريډا بو هندی دا نه خشه کی دانن خو
پی ژ دهستی پشیکي رزگار بکهن. هەر ئیکی بیرو رایه ک گوت. مشکه کی
گه نچ و خوین گهرم پیشنیازه ک کرو گوت:
هه که ئەم زهنگله کی ب ملی پشیکیشه بکهین دی رزگارین. هه مییان
گوت: چهوا ؟

ئینا مشکی خودانی پیشنیازی گوت: دهمی پشیک خو دبزقینیت کو
دی هیته مه دی زهنگلا وی هژییت و دی دهنگ ژی هیته و دی مه گوهر لی
بیت، هینگی دی خو فه شیرین و خو رزگار کهین.
هه مییان پیکفه کره ویسه و ویسو ژ خوشیاندا خو هه لاقیت و کره
شه هیانه و زه ماوه ند.

پیره مشكەك ل ویری بوو یی بیدهنگ بوو، گۆتی:
 راوهستن! ئەف پیشنیازه گەله كا جوانه ، ئەگەر ئەم وه بکهین دی ژ
 پشیکى رزگار بین، لی کی دی زهنگلی ب ملی پشیکیه کهت؟
 مشك ههمی ب جارەکی گوهشین و بیدهنگ بوون.

راهینان

۱. بوچی مشكان كۆمبوون گریدا؟
۲. مشك ژ چ دترسن؟
۳. مشكان بریارا چ دا؟
۴. پیره مشکی چ گۆت؟

چالاکى (۱)

شیر، پلنک ← ب هیتره

شیر ژ پلنگی ب هیتره

توژی ئەقین خاری وه کی نموونا سهری لیبکه:

..... تازاد، نهوزاد ← زیرهک

..... مهتین، سهفین ← بلند

..... ههولیر، دهۆك ← مهزن

..... هاقین، بههار ← گهرم

چالاکی (۲)

۱. کيڙ ڙڻان گيانه وهران بؤ سوار بونؤ بڪاردهيٽ ؟

ههسپ، چيل، مشڪ

۲. سه پهزي ڙ ..... دپاريٽ.

مروڻي، رووڻي، گورگي

۳. کيڙ ڙڻان گيانه وهران شيردوره ؟

كهو، پهز، قاز

۴. کيڙ ڙڻان گيانه وهران نافرپٽ ؟

کوٽر، پشڪ، قهه

چالاکی (۳)

دي نقيسيت، دي خوٽ، كهٽ، دهات، نقستبوو

تهٿين سهري ديٿڙني (كار، چنڪي كرداره كي ددنه پال كهسه كي يان

تشته كي ل وهخته كي ديار كري).

توڙي پينج كاران ڙڻي جوڙي بنقيسه.

۱. ....

۲. ....

۳. ....

۴. ....

۵. ....

شاههنگ

ههنگه كا جوان هه مى رۆژان دهاته سهر گولین باغچى مالا كاروانى،
ژقى گولى دفرى دچوو سهر گولا دى.
كاروان: رۆژباش ئهى ههنگا جوان، ئەز ته دىنم ب درىژيا رۆژى تو بو
خو ياريان دكهى و ژقى گولى دفرىيه سهر گولا دى بىي كو هزرا خو
بكهى دكارو وانه و پىدقپين ديدا .... ئهى ههنگ تو چه ندا به خته وهرى ،
خوزى من ژى وهكى ته بو خو يارى كرهانه و بوړاندا.

هەنگ: کاروان، وه نینه وهك تو هزردهكهی، ئەز یارییان ناکەم، ئەز
ژۆی گۆلی دفرمه سەر گولا دی دا ب ئەرکی خۆ راجم و کارهکی ب مفا
بکەم، پشتی هینگی ئەز دشییم یارییان بکەم و بگەریم.

کاروان: ئەو کاری ب مفاچیه کو ب درێژیا روژی تو یا پێشه مژویلی و
ناهیلت تو هزرا خۆ د قهحهویانیدا بکهی؟

هەنگ: ئەز شیراڤا گولان دمیزم و هنگینی ژێ چیدکەم
هەکه ئەز نهو قی کاری نهکەم گول دی مرن و
هشکبن، ئەف درامهتی ب نرخ دی ژ دهستین من چیت و ئەز هینگی نهشیم
خوارنی کۆمکەم، ل زقستانی دی ژبرساندا مرم، ئەز ب شانازیقه خوارنی
بو خوو کهسانین دی کۆم دکەم، وهسا دیاره کاروان تو نزانێ ئەز وی
هنگینی چیدکەم کو خوارنه کا وهسایه گهرمی و ساخلهمی دئخیته
بهر دهستی ههوه ههمیان ب مهزنو بچوو کقه، ههروهسا هنگینی من
دهرمانه ژێ بو نهخوشییان.

کاروان: ئەقه ئەرکهکی مهزنه و جهی سوپاسیی و شانازییه، لی تو
نابێژیه من ئەه ههنگا جوان تو ل کیشه دژی؟

هەنگ: ئەز ژشه مایی شانان بو خۆ چیدکەم، ئەقه مالّه و کارگههه ژێ
بو چیکرنا هنگینی.

کاروان: هەر سەرکهفتی بی ئەه ههنگا پر بزاق، ئەز ژێ ژ نهو پێشه
دکارو فرمان و بهر هه قکرنا وانه یاندا دی یی دلسۆزو نیشتمانپهروه رجم، دی
ته بو خۆ کهمه نمونه.

دانوستاندن و راهینان

۱. دهمی کاروانی دیتی ههنگ ژئی گولی دفریتته سهر گولا دی چ هزرکر؟
۲. ئەو هیثیا کاروانی ههر وهکی خو ماڤه؟ بوچی؟
۳. هنگئینی چ مفا ههیه؟
۴. کاروانی چهوا خاترا خو ژههنگی خواست؟ ئهری تو دشیی ب شیوهیه کی دی خاترا خو ژئی بخوازی؟ بو مه به حس بکه.

چالاکى (۱)

قان قالاھییڻ ل خواری ب قان په یقان پر بکه:
(خوش- بلهز- پار-ل سهر- به هاران)

۱. کانی ل ..... دزین.
۲. ئازاد ..... هات.
۳. کهوی من ..... دخوینیت.
۴. ئەز ..... ل ههولیری بووم.
۵. ئەم ..... بانی نقشتین.

دبیژنه قان په یقان (خوش، بلهز، پار، ل سهر، به هاران) هه قالکار

وهلاتى كوردا

وهلاتى كوردا تەق خىرو بىرە
هەمى مادەن و تەق زىف و زىرە
لى چىكەم ئىرۆ ماىە ژ خەلكىرا
وهلاتى كوردا هەمى چىمەنە
عەگىدو شىرو پلنگ لى هەنە
هەمى هەقال و پىسامى مەنە
دوژمن ئەم كوشتن ئاقىتن چەمان
سەردارو زانا دناق مە نەمان
كۆما مىللەتان هاوارو ئامان
كۆما مىللەتان ما قەى تو كەرى
چاقى تە برژن تو ل مەنا نەرى
ياخۆد دوژمنى تو ژمە ناگەرى

(جگەرخوین)

ل سالا ۱۹۰۳ ل گوندى حەسارى بوویە و

ل سالا ۱۹۸۴ ل ستوكهولم چوویە بەردلو قانىيا

خودى و ل قامشلو هاتىیە قەشارتن

په شیمانی

سه نديباد، ټيک بوو ژ شاهين که څنښن روژه لاتي.
شاهينه کا ټيکجار هشيرو زيرهک و چالاک هه بوو، هه می دهمال سهر
ملين وي بوو. يانثري ل سهرسهری وي دفری. گه لهک هه زږی دکر نه دڅيا ژوی
دوور که څيټ. وهسا ريکه څت سه نديبادو وهزيرو دهسته کا وي پيکڅه چوونه
نيچيرا.. مامزان. مامزهک که څته دناق نيچيرقاناڼدا.
شاه سه نديبادی هه وارکر:

نه هیلن دهرباز بیت! هەر کەسی ژ رهخی وی قه دهرکهفت ئەز دى
فەرمانا کوشتنا وی دەم!

شاه سەندیباد هیشتا ئاخافتنا خو تەمام نە کر بوو. مامزى خو
سەر سەرى وی راهاییت و، بیى ئەو پى بزانییت!
وەزیر بلەز هاتە دەف شاهی و گوتى:

قوربان مامز د سەر سەرى تەرابوی و دهرباز بوو! نهۆ چ بکهین؟
شاه ئیکسەر دئاخفتنا وەزیری گەهشت،
سواری هەسپى خو بوو. گازی وان کرو گوت:

ئەز دى ل دووف مامزى دا چم، هەتا ئەز وی نە گرم نازقېرم!
ئەقە گوتول دووف چوو شاهینی ژى دادووف ب شاپەرین خو قە خو
گەهاندى.

ب دوو هەلمەتان هەردوو چاقین مامزى کۆره کرن.
شاه گەهشته سەرو سەرى وی برى کەلەخى وی دانا سەر پشستا
هەسپى خو. گەلەک وەستیا، داکو بینا خو قە دەت ل بن دارەکا مەزن
روونشت، دیت دلوپەکا ئاقى دلۆپ دلۆپ یادکە قیته سەر ئەردى!
سەندیبادى ژى ئەو کاسکا زیړى ئەوا بو شاهینی خو چیکرى بو ئاف
قەخوارنى، دانا بن دلوپا ئاقى، هەتا تثرى بووی، نیزیکی دەقى خو کر دا
قەخوت بەلى شاهینی پەرى خو لیداوئاڤ رشته سەر ئەردى!!
شاه تیکنە چوو ب دلۆقانیقه گوتى:
- توژى تیهنى؟! پیچه کى خو بگره!

جاره کا دی کاسکا خو دانا بن دلویا ئاقی، ههتا جاره کا دی تژی بووی
بر دانا بهر نکلی شاهینی و گوئی:

جارا ئیکی تو فه خو پاشی نهز.

ديسان جاره کا دی پهري خو لیداو رشته سهر ئهردی!

شاه سهندیادی گوئی: (بیگومان دقیت جارا ئیکی ههسپ ئاقی فه

خوت)!

جاراسییی ژی شاهینی پهري خو ل کاسکا ئاقی داو رشته سهر ئهردی،

نه هیلا ههسپ ژی ئاقی فه خوت، ژبهه هندی شاه سهندیادی سلبوو.

ئیکسهه ب شیریی خو ههردوو چهنگین شاهینی خو برین و خوین ژیی

هات. شاهینی وی ب چهنگین بری فه ب چاقین تژی خهه و کوخان بهری

خودا شاهیی و چوو سهرداری.. شاه تیگه هشت، وی بهری خو سهر ئهفراز

کری! ماره کی مهزن دیت، بو وی دیار بوو کو ئهه و دلویا ئاقی نه بوو بهلکی

ژههرا ماری بوو!

وی وهختی شاهینی خو دا بهر سینگی خو ب خهه و کوخان وپه شیمانی

گازی کرو گوئی:

بالندی دلوقان و وهفاداری من، ته ئهه ههرسی ژههرا ماری رزگار

کرین، لی ژبیرا من ناچیت کو من خرابییه کا ئیکجار مهزن د گهل ته کری!

گه هشته ناخ کوشکا شاهیی، شاهینی وی ل دوماهی هه ناسه مر!

شاهی ههه دگوئی:

مخابن، په شیمانی مفای نادهه.

راهینان (۱)

به رسقا فان پرسیاران بده:

۱. سه ندیباد کی بوو؟
۲. شاه سه ندیبادی ل وهختی نیچیرا مامزا چ فرمان دا؟
۳. بوچی شاهینی چند جاران ب په رپن خو ئاف رشت؟

راهینان (۲)

فان قالا هییان پر بکه :

۱. شاه سه ندیباد شاهینه کی ..... هه بوو.
۲. شاهینی ب دوو هه لمه تا ..... کوره کر.
۳. شاهی ب شیرئ خو هه ردوو چه نگین ..... کر.

چالاکي (۱)

تو دشیئ چیرۆکه کا وه کی قئ چیرۆکی بنقیسی:

چالاکي (۲)

پهنده کا کوردی ل سه رپه شیمانیئ بنقیسه :

واتايا پەيشان

<u>پەيف</u>	<u>واتا</u>
شاهين	: بالنده كى گوشت خوره ژ بازي مهزنتره:
مامز	: ئاسك، غه زال
شا	: شاه ، مه ئيك
نكل	: دم ، دهنوك
هه لمهت	: هيرش

کۆمارا کوردستانی ل مه هاباد

مه هاباد ئیکه ژ باژیڕین جوان و دلخه کەرو قەشەنگ و خوشتقی ل کوردستانی، ئەو باژیڕه ئەوی دکه ئیتە دهقەرا (موکریان) ل روژه لاتا کوردستانی.

مه هابادی جەهەکی تایبەت د دل و دەروونی مه کوردا ندا هەیه، چونکی ل سەردەمه کی ئیکه مین پایتەختی کۆمارا کوردستانی بوویه، ئەو کۆماره ل دەستپیکه ساله (۱۹۴۶) ی زایینی هاتییه دامەزراندن، ئەنجامی کۆمبۆونه کا جەماوەری زیده تر ژ (بیست) هەزار کەسان ل گۆرەپانا (چارچرا) ل باژیڕی مه هابادی هاته راگه هاندن و، پێشهوا قازی محەمد هاته هەلبژارتن بۆ سەرۆکی قی کۆماری.

پیشه و قازی محمەد ل جھە کێ بلند و تاییبەت، کو بو قی هەلکەفتی
هاتبوو چیکرن ل بەرامبەری جەماوەری راوەستیاو گۆت:

ئەفرۆ گەلی کوردشیا کۆمارا خو پیکینیت و ب ناخی گەلە کێ
سەربەخو ل سەر ئاخا خو ب ئازادی بژیت.

پشتی هینگی قازی محمەد ب سەرۆک هاتە هەلبژارتن، ئەو ژێ
کەفتە پرسیار پی کرنی داکو ئەنجومەنی وەزیران کو ژسیژدە وەزیران
پیکینیت.

پشتی پیکهاتنا ئەنجومەنی وەزیران قازی محمەدی سەرۆک کۆمار ل
بەرامبەر ئەنجومەنی وەزیران سویندا یاسایی خارو گۆت:

(سویند دەخۆم بە خوا و قورئانی پیروژ، بەنیشتمانی شەرافەتی قەومی
کورد و بەئالای پر ئیفتخاری کورد، تا دوا هەناسە ی ژیانم و دوا تنۆکی خوینم
بە گیان و بەمال لە ریگە ی مانەوہی کورد و بەرزکردنەوہی ئەم ئالایە، کەمایە ی
شانازی هەموو کوردیکە، کۆشش بکەم و دوا نە کەوم....)

کۆمارا مەھاباد گرنگییە کا زۆر د بواری پەروەردی و فیکرکی و
رەوشەنبیرییدا هەبوو. ل ماوی کیتر ژ سالی کێ چەندین روژنامە و گوڤارین
کوردی دەرچوون.

هەژێ گۆتیییە هەر ل سەردەمی قی کۆماری ئیکەمین گوڤارا زارۆکان
ب ناخی (گرو گالی مندالانی کورد) دەرچوو سی ژمارە ژێ هاتنە
بە لاقە کرن.

پیدقییه ئەقیژی بیژین، کومارا مه‌هاباد ژبلی خەباتکەرین کوردستانا
رۆژهلەلات چەندین کەسایەتیین دلسۆزو خەباتکەرین کورد ژ کوردستانا
عیراقی ژی پشکداری تیدا کرییه، رۆلەکی روون و ئاشکرا تیدا دیتییه،
ئیک ژوان (بارزانیی نەمر) بوو، ل ویری ب پلا ژەنەرالیی هاتبوو
خەلاتکرن ب ژەنەرالیی کومارا کوردستانی.

مخابن دوژمنین کوردان شیان وی کومارا ساڤا ژ ناڤ ببهن، ب راستی
ببوو جهی شانازی و هیقی و ئومییدا هەمی کورده کی دلسۆز، پيشه‌وا قازی
محمد وه‌کی قاره‌مانه‌کی بی وینه لبه‌ر وه‌ریسی سیداره‌دانی ل به‌رامبه‌ر
جەلادان راوه‌ستیا، نەدهیلا چاقین وی گریده‌ن، به‌لی ب وی پهری
قاره‌مانی و شورشگیری گوت:

(من شه‌رمه‌نده‌نیم له‌ئاست نه‌ته‌وه و نیشتمانی خۆشه‌ ویستم چاوم

ببه‌ستن ، من ده‌مه‌وی له‌ ئاخیرین ده‌قیقه‌ی ژیانم به‌ سه‌ربه‌رزیه‌وه

له‌نیشتمانی جوان و خۆشه‌ویستم برۆانم ، من کوری راستی نه‌ته‌وه‌که‌م

بووم ، بژی نه‌ته‌وه‌ی کورد ، بژی رزگاری کوردستان).

راهینان (۱)

بهرسقا فان پرسیاران بده:

۱. ژبهرچی باژیرې مه هاباد جهه کی تايهت هه یه د دل و دهروونی

مه دا؟

۲. ئەو سویندا قازی محمەدی ل بهرامبەری ئەنجومەنی وهزیران خاری

چ بوو؟

۳. ل کو مارا مه هاباد ئەو كه سی پلا ژهنه رالیی وه رگرتی کی بوو؟

۴. دو ماهیک ژيانا قازی محمەدی ب چ شیوه کی بوو؟

راهینان (۲)

راستی و خه له تیا قان رستان نیشابده ب نقیسینا ژمارا رسته بی ل

خانا (ر) و (خ):

۱. کۆمارا مه هاباد ل سالآ ۱۹۴۷ از هاته دامه زراندن.
۲. بارزانیی نه مر رۆله کی گرنگ هه بوو دکۆمارا مه هابادیدا.
۳. گروگالی مندالانی کورد ئیکه م کوقارا زارۆکین کورد بوو.
۴. ته نجومه نی وهزیرین کۆمارا مه هاباد ژ سیزده وهزیران پیکهاتبوو.
۵. کۆمارا مه هاباد ل کوردستانا عیراقی هاتبوو دامه زراندن.

خ	ر

چالاکى (۱)

مامۇستايى ھيژا/

ب كورتى بەھسى سى شۆرەشىن كوردى بۆ قوتاييىن خۆ بکہ:

۱. شۆرەشا شىخ مەھموود.

۲. شۆرەشا شىخ سەئىدى پىران.

۳. شۆرەشا سىمكۆيى شىكاک.

چالاکى (۲)

ب چەند رىزەكان دناڧ دەفتەرا خۆدال سەرئىك ژقان بنقىسە:

باژىرى مەھاباد، قازى مەھمەد، گۆرەپانا چارچرا، گۆقارا (گروگالى

منداانى كورد).

باغی گشتی

رۆژه کی ژ رۆژین بهاری کۆما گه‌ریانان ل قوتابخانی هه‌والا گه‌ریانه کی به‌لاڤه کر، چ پیدقی بوو بو قی گه‌ریانی وه کی خواری و تاشتان به‌ره‌هه فکر، درۆژا دیارکریدا ب ترۆمییلان به‌ره‌هه باغی گشتی که‌قتنه ری، هه‌کو گه‌هشتینی قوتابی هاتنه خواری و، دناڤ باغیدا به‌لاڤه‌بوون و، ب دیمه‌نی که‌سکی ئه‌ردی و به‌لگین جوانین دارا دڤخۆشبوون و، ده‌ست ب دانوستاندنی کر ل گه‌ل جووتیاران ده‌رباره‌ی کاروباری چاندنی.

پشتی هینگی دیسان ده‌ست ب بوراندنی و یاریکرنی کر، هۆزان ژی چوو لایی قافیکن گولان، گوئین جوان ب به‌رچاقین وی که‌قتن،

بشکوژکین وان چ نه مایه دی گه شبن، دقئ ده میدا، نیرینه کا هوور ل
گولان کر، چهند کرمین کەسک دیتن کو بشکوژکین وان خواریوون. بپرا
وی هات کو دوانه یا زانستین ژیانیدا یا خواندی کو رووه کی و گولان ژئ
دوژمنین خو هه نه وهک وان کرمین کو به لگین هوورو بشکوژکین نازک
دخون وناهیئن مه زبن.

دقئ ده میدا کو هوژانی هزراقانه دکر، برایی وی یئ مژویل بوو کو ب
مه قه سی دهستکه کی گولان بکەت، لی هوژان زوو گه هشتی و نه هیلا
بکەت و گوئی: ئەف گولین ل ناف باغی گشتی یین کەسه کی تنی
نین، به لکو هه می کەس ب بیهنا وان دلشاد دبن و دیمه نی باژیری پی
جوان دبیت و بیهنا خوش دناف باژیریدا به لاقه دکەت و، ژيانا ههنگی و
چیکرنا هنگقینی ژئ یا گریدایه ب هه بوونا گولانقه.

برایی وی پەشیمان بوو، داخوازییا لیبۆرینی ژئ کرو سۆزدایی کو
جاره کا دی دهستی خو نه کەته گولان و ژئ قه نه کەت، ل دوماهیئ قوتاییان
فراقین خواری هه تا نیزیکی ئیقاری ب یاری و ترانان ده می خو بوړاند ،
پشتی بوړاندنا روژه کا شادو خوش بهری روژ ئاقابیت ب ترومییلین خو
قه گه ریانه قه.

راہینان (۱)

۱. تہری تہ باغی گشتی ل دھوکی دیتیہ؟ بہ حسی وی بکہ.
۲. تہ باغی گشتی کیتڑ باڑیری دیتیہ؟
۳. چہوا چاقدیرییا بشکوژان دی کھی ہہتاگہش دبن ودبنہ گولین رہنگین؟
۴. تہ گہر تہ کرمہک ب چہقی دار گولہ کیٹھہ دیت دی چ کھی؟

راہینان (۲)

قان قالاہییان پر بکہ:

دقی دەمیدا کو ہوزانی ..... ہوور ل گولاکر، چہند .....
کہسک دیتن کو ..... وان خواربوون، بپرا وی ہات کو دوانا
..... ژیانیدا یا خواندی کو ..... و ..... ژی
دوژمنین خو ہہنہ.

واتایا پھیقان

پہیف	واتا
ہہوال	دہنگوباس
نیرینہ کا ہوور	سہ حکرنہ کا ہویر
ہہنگ	میشا ہہنگیننی
چاقدیری	سہ خبیری

خوارنا مفادار

مامۇستا: كچ و كورپن من يپن خوشتقى، كى دزانيت خوارنا مفادار
مفايى وى بۇ مرۇقى چييه؟

ئاقان: مامۇستايى هيژا خوارنا مفادار هوكاره كى گرنىگ هه يه بۇ
لهشى مرۇقى، بۇ مه زنبوونى، ب تاييه ت بۇ زاروك و بچووكان.

مامۇستا كىژ جورپن خوارنى ب مفانه بۇ زاروكان؟

سامان: ئەو خوارنپن كو پروتين دناقدا هه ي وه كى گوشتى ماسيى.

رهوان: مامۇستا، ژبلى قان شپرو ماست و هيك و نيسك و نوک و

هندهك جورپن كه سكاتيپان پروتيني دناقدا هه ي.

مامۇستا: ئافه رين بۇ هه وه كورو كچين من يپن خوشتقى، دا ئەز ژى

هندهك پيزانينپن دى دهربارى خوارنا ب مفا بدهمه هه وه.

لهشې مروقي پيدوي گه له ك جوړين كانزيان هه يه كول ناف سپياتي و
كه سكاتياندا هه يه وه كي كانزيين كالسيوم و پوتاسيوم و فوسفات و
كلوريدو گه له كين دن .

ههروهسا كوروكچين من ، فيتامين زي بو لهشي مروقي مفادارن.

چياقان: ماموستايي هيژا ، دي چهوا فيتامين ب دهست مه كهفن؟

ماموستا: فيتامين دناف فيقي و كه سكاتياندا هه نه.

قوتابيين: ماموستايي هيژا هم پر ژ دل سوپاسيا ته دكهين بو قان

زانيارين پر بها ته داينه مه دهرباري خوارنا ب مفا.

راهينان (۱)

خويند كارين خوشتقي:

خوارنين ب مفا بو گه شه كرن و مه زنبوونا لهشي مروقي و پاراستن ژ

نه خوشييان نه قه نه:

۱. پروتين د ..... دا هه يه.

۲. فيتامين د ..... دا هه نه.

۳. كانزيين وه ك .....

چالاکى (۱)

بەرو قازيا قان پەيشين ل خواري ددەفتەرا خودا بنقيسە:

ب مفا × بى مفا

ب شيان × .....

ب هيز × .....

ب بايەخ × .....

ب دەنگ × .....

چالاکى (۲)

ء- هات

ب- هاتەقە

توژى قان پەيشين ل خواري وەك نمونال سەرى لیبكە:

۱. چوو .....

۲. خوار .....

۳. نقیسی .....

۴. كرى .....

۵. خواند .....

نُه نَفَسال

ژبه رهندي ڪو زيده تر ب ڪاره سائين ملهه تي ڇو ٿا گه هدارين چ جارن
و چ جارن ٿه و قوربانين بي گوناهه ژبير نه ڪهين و هه ردهم ل بيرامه بن،
سه رها تيا وي ٿا وانا مهزن بو هه وه دي بيٿرم. ڪو ده رحه ق خه لڪ و ٿاخ و
ژينگه ها ڪورد ستانا مه هاتيه ڪرن.

هه ڪه ٿه م لاپه رين ميٿرويا جيهاني ڦه دهينه ڦه چ جارن ٿا وانا هنده
مهزن يا بي وينه نه هاتيه ڪرن ڪو بو ڪوشتن و ڦر ڪرنا بي جوداهي د ناقبه را
ساقاو زاروڪ و لاووپيرو زه لام و ژناندا، دهستي ويران ڪرني و سوٽني ژ هيچ
ڪه سه ڪي و هيچ لايه ڪي نه هاتيه ڦه دهغه ڪرن.

ٿه م دزائين ٿه ڦ ٿا وانا ڪيم وينه ل ژيان و ژينگه ها ڦي وه لاتي
هاتيه ڪرن...!! چونڪي ٿا وانا مه ٿه ڦه بوو ڪو ٿه م ڪوردين و ٿاخامه
ڪورد ستانه.

راهینان

بہر سقا فان پرسیاران بدہ:

۱. بۆچی ئەم بەحسی ئەنفالی دکەین؟
۲. ئەنفال بەرامبەر کی ہاتیہ کرن؟
۳. تو ناھی وەلاتہ کی یان نہتہ وہ کی دزانی کو ئەنفال کرین؟

چالاکى (۱)

ل مال پرسیار بکہ بلا ئیک سەر ہاتیہ کی ژ ئەنفالی بۆ تہ بیژیت.

چالاکى (۲)

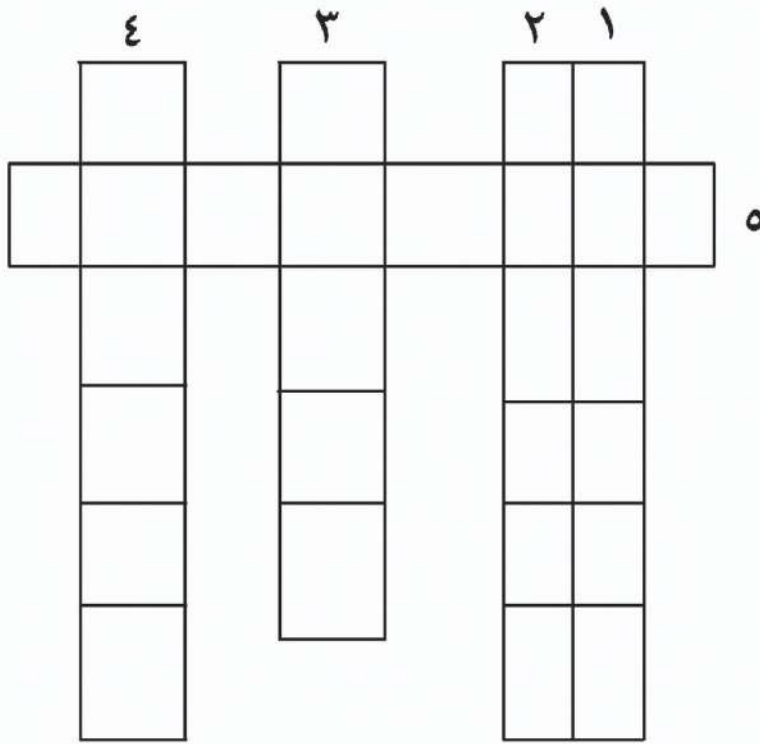
ب خەتہ کی جوان فی ریزا ہۆزانی د ناھ دہفتہرا خودا بنقیسہ:

دہستی دوژمن پر لہ تاوان

ئەم ولاتہی کردہ گۆری کۆمہ لان.

پہیثہ یاری

۱. ٹہ نفال.
۲. قَرِکرن.
۳. شہہید.
۴. ٹاوارہ.
۵. مہرگہسات.

واتایا پہیثان

<u>پہیث</u>	<u>واتا</u>
قَرِکرن	: نہہیلان، ژناقبن، براندن
ٹاوارہ	: دہرہدہر

نقاندنا سیوی پاشباقی

سهبری بوټانی

بنقه بنقه چاقی منی

سبه میری ب مال و ژنی

خودان دۆزهک پر مهزنی

بنقه بنقه کریف لؤلۆ

بنقه داتۆ زوو مهزن بی

تۆ دارکا تییر په لچم بی

تۆ سهکا سهری من بی

بنقه بنقه کریف لؤلۆ

دادی دادی ل من خواهش تی

شه قارهش چوو تاقا گهش تی

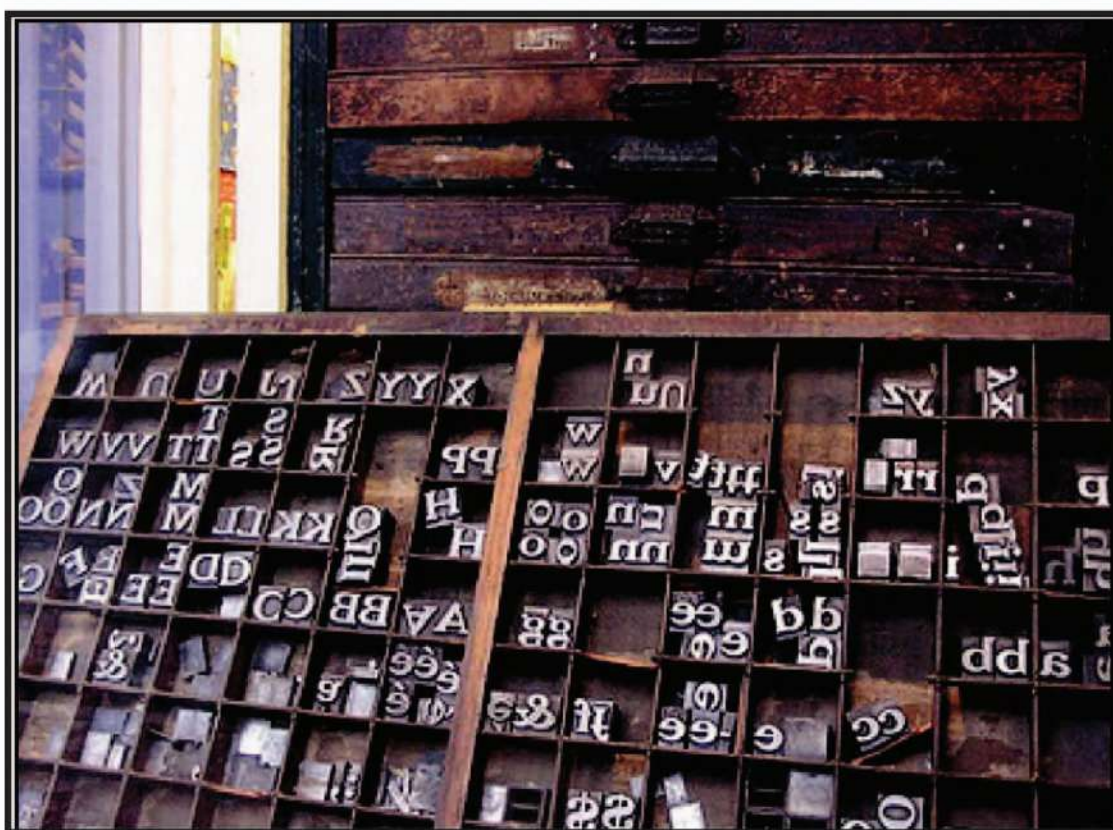
ل دوژمنان ههشا رهش تی

بنقه بنقه کریف لؤلۆ

سهبری بوټانی:

ل سالآ ۱۹۲۷ی ل وانی بوویه و ل سالآ ۱۹۸۸ی چوویه بهر دلوقانیا خودی.

پیتا چاپی

زانایه کی ئە ئمانی، ناخی وی گوته نبرك بوو، روژه کی بو سهیرانی چوو
ناخ دارستانه کی جاره کی ل وهختی زقرینی وی دقیا ژ وی دارستانی
دیارییه کی بو زارۆکین خو ببهت. چه قوکه ک ئینا تیفکلی داری تراشی و
وینهیی چهند پیتان ژیی چیکرو کرنه دناخ پارچه کا کاغه زییدا و کرنه د
بهریکا خودا.

وهختی گوته نبرك گه هشتیه مال، زارۆکین وی لی کۆمبوون، دا بزانی
کا چ بو وان ئینایه، پارچا کاغه زی ژ بهریکا خو ئینا دهری دا وان پیتان
نیشا زارۆکین خو ببهت!

وی دیت کو کاغذی ٹاٹا تیفکلی داری یا میٹری و وینہیی پیتان یی
ل سہر کاغذی چیبووی.

گوتہ نہرگ ل قی روودانا سہیر گہ لہک مہندہ ہوش بوو، کہ قتہ
ہزر کرنی پشتی ہینگی بریارد، کو ژقی دیتنی مفای و ہر بگریت و پشتی
وہختہ کی شیا پیتین چاپ کرنی دروست بکہت.
ب قی قہ دیتنی گوتہ نہرگی دہر گہ ہی بہ لاقہ کرنا کتیبان بو ہمی
خہ لکی دنیا یی قہ کرو مروف ژ نہ زانینی و نہ خویندہ واریی رزگار کر.

پرسیار

۱. گۆته نبرگ کی بوو؟
۲. گۆته نبرگی ژ تیفکلی داری شیوی چ تراشی؟
۳. چ ل سهرکاغزی چیبوو؟
۴. گۆته نبرگ بو سهرانی کیښه چوو بوو؟
۵. تھو کاری گۆته نبرگی کری دنیا ژ چ رزگار کر؟

راگرین پاشه رۆژی

ل مە هەلات رۆژا زەر
گرنژینی دادا سەر
زمانی مەیی شیرین
ئەم کرینە کورد پەرور
بو کاروانی رابەرین
روونە بیرو باوەرین
ئەم زارۆک و قوتابی
ژ دۆزی پرا سەرورین

***

ب زانستا مامۆستای
دی قەژینین ژیی مای
دگەل وەرارا سەرردەمی
دانین دەولت و ئالای

(ناجی بەرواری)

راهینان

شان فالاهیان پر بکه

۱. زمانی مهیی .....

تہم کرینہ .....

۲. تہم ..... و .....

ژ دؤ زیړا .....

۳. بو کاروانی .....

روونہ .....

۴. دگهل وهرارا .....

دانین ..... و .....

چالاکۍ

جھی پیتین شان په یقین خاری دوینہیی بهرامبہردا بیینہ وتیدا بنقیسہ:

								د
	ک							ک
	د							
							د	
		ر						د

کورد

دیمو کراسی

کہر کووک

دیاربه کر

دهوک

چالاکى (۲)

مِه خواند

مِن خواند

هه وه خواند

ته خواند

وان خواند

وي خواند

قوتاييى ژير / ته وين هيلهك دبندا هاتييه كي شان دييژني جهناقى جودا

كو ته قه نه:

مه

من

هه وه

ته

وان

وي

شنگال

باژیره کی قه شەنگ و سپەهی و خوشە دکە فیتە باکووری رۆژئاپای هەریمما کوردستانا عیراقا فیدرال. ژینگە هەکا کە قنا مرۆڤییە، ئە گەر تە بقیت قی راستیی بسەلمینی، پرسیارا گری رهش و گری گوهبەل و کە لها شنکالی و، دێروکنیشت و منارا مزگەفتا نووری بکە. شنگال شەنگ ئالە، ناڤە کە بوویە شەقل و هیما بو گرنگی و زەنگینیا وی سروشتی یی خودایی مەزن و دلۆقان پی بەخشی، هەر دکە قندا دەقەرا شنگالی ب دەقەرەکا پر خێروییەر هاتییه نیاسین، ئەوا خەلکی وی دەستین خو بو چاندن و سەخبیرکنا ئاخا خو هەلداینه و خوین و خوا خۆ بو رزتینه، قی ئاخى ژى ئابوورا خودانیین خو دابینکرییه، ژيانا وان خوشکرییه. قەرپژا دەقەری: گەنم و جەه و نيسک و نوک و کونجی و سماقه، هەر وهسا فیقیین هەمه جور : تری و سیف و هنارو گویزان، ژبلی هژیان کو هژییرین شنگالی ب ناڤو دەنگن. بازارگانیا سەرەکیا شنگالی هژییرین هسکن، کو دیژنی (کتک).

ههروهسا ناڤو دهنگین پهزی شنگالی وهسا چوویه کوسالی دوو جارن
دزیت.

دهڤهرا شنگالی ب دهشت و چیاو گرو دۆلو ب دیرۆک و پاشه رۆژا خوڤه
پارچهیه کا بریقه دارا پر پیت و بهره که تا هه ره گرنگا کوردستانییه.

شنگال گهردوونا چلمیرانه، په رستگه ها شه ره فه ددینه، وارگه هی عه گیدو
میرخاسانه، که لها خو راگرا کوردینییا ره سه نه، لاندکا ئیبراهیم پاشاو
موسته فا پاشایه، چه پهری داودی داوده، خه باتگه ها ئلیاسی داودو قاسمی
خه له فه. تا ته قرۆژی کارگه ها خه باتکه رانه.

خویایه، ده می (عه یازی دهستی خو گه هاندییه دهڤهرا شنگالی خه لکی
وی هه می کورد بوون و ژ بلی وان که سه کی دی لی نه بوو.

ئه گه ر سه رده مه ک هاتبیت گرنگییا دهڤهرا شنگالی ژ ئالی له شکری و
بازرگانیشه کربیته ئه گه ری ئاکنجیکرنا عه ره بان ل ئا خا وی! ئه قرۆ
دوژمن نه شیت ناسناما نه ته وه بی و هزرا کوردینیی ژ خه لکی وی
بستینیت و بگوهورپیت و چ جارن ژی نه شیت ژ کوردستانی جودا که ت،
پشتی ئازاد کرنا دهڤهرا شنگالی حکومه تا هه ریما کوردستانی زۆر پووته
پی کرییه و دهستی هاریکاریی بو خه لکی وی درێژ کرییه، نه مازه ژ ئالی
پهروه ردیقه، قوتابخانه بو قه کرینه و که لویه ل و پیدقیین خویندنی ب زمانی
کوردی بو قوتاییان په یداو دابینکرینه. دا ناسناما ره سه نا کوردینییا خو
بزقرینیته قه.

راهینان

قان قالاھیین خواری پر بکه:

۱. شنگال باژیړه کی کوردانه دکه قیته .....
۲. قه ریژا ده قه را شنگالی گه نمو .....
۳. .... شنگالی ب ناڤو ده نگن.
۴. شنگال گه ردوونا ..... په رستگه ها ..... وار گه هی

.....

راهینان (۲)

به رسقا قان پرسیارین خواری بده:

۱. باژیړی شنگالی دکه قیته کیسه؟
۲. ته گه ریڼ (هوکارین) عه ره بکرنا شنگالی چنه؟
۳. پشتی نازاد کرنا ده قه را شنگالی حکومه تا هه ریما کوردستانی چ
بو خه لکی وی کرییه؟

چالاکي (۱)

ماموستایی هیژا: نه خشی هه ریما کوردستانا عیراقا فیدرال بینه و جهی
شنگالی و باژیړی دهوکی ل سهر دیار بکه؟

چالاکى (۲)

شنگالی بکه ناڤو نیشانا بابه ته کی دارشتنی و شهش ریزان ل سهر بنقیسه .

واتایا په یغان

<u>په یف</u>	<u>واتا</u>
سپه هی	: جوان - قه شه ننگ
که لهه	: قه لا
کنیشت	: که نیسه
شه قل	: هیما
ئه گهر	: هو
نه مازه	: بتایبه تی
خویایه	: ئاشکرایه
داینکرییه	: په یدا کرییه
قه ریژ	: به رهه م

کوردستان

ئه گهر گهل و وهلات هه بن

به راهیا هه مییا یین ته نه

گهر دیرۆك و میژو هه بن

دهستپیکا وان هه ر ژته نه

له ورا ئیرو ئالا و دهولهت

کوردستانی ههژی ته نه

***

ئه گهر وارین پیروژ هه بن

ئه و هه ر وارو جهین ته نه

ب گوتنا خودایی و قورئانی

ئه و (جوودی) و چیا ییت ته نه

له ورا ئیرو ئالا و دهولهت

کوردستانی ههژی ته نه

شهعبان سلیمان

ل سالا ۱۹۶۵ ل سه رسنکی

قهزا ئامیدی هاتیه سه ر دنیایی

راھینان

قوتاییی خوشتقی قان قالاھییین ل خواری پر بکہ:

۱. تہ گہر گہلو .....

۲. گہر دیروک و .....

۳. لہو را ئیرو .....

۴. تہو ہہروارو .....

۵. کوردستانی .....

واتایا پھیقان

<u>پہیف</u>	<u>واتا</u>
دیروک	: میٹرو
ئیرو	: تہ قرؤ - تہ مرو
وار	: جہ - جیگا
جوڈی	: ناقتی چیاہ کی کوردستانا باکوورہ

﴿ ناڧەرۆك ﴾

لاپەرە	بابەت	ز
۴	ڧەگەرپان بۆ ڧوتابخانئ	۱.
۸	گازيا دايكى (هۆزان)	۲.
۱۰	ئارى	۳.
۱۳	دلڧين و ژينگهه	۴.
۱۷	رهوشئ هاتن وچوونئ	۵.
۲۰	ديارى	۶.
۲۴	زمانئ كوردى (هۆزان)	۷.
۲۶	ناڧئن مه ههميان كوردينه	۸.
۳۰	پنيهكا عهورى بهحسئ خۆ دكهت	۹.
۳۴	خهونامه (هۆزان)	۱۰.
۳۷	چيروكا ڧهديتنا هويربينئ	۱۱.
۴۰	مافئ مرؤڧ و مهرگهساتا كوردايهتى	۱۲.
۴۶	دايك	۱۳.
۴۹	ديكلهكئ ژير	۱۴.
۵۱	وهردهكهكا مهزن	۱۵.
۵۵	سهرهاتيا مشكان	۱۶.
۵۸	شاههنگ	۱۷.
۶۱	وهلائي كوردان (هۆزان)	۱۸.
۶۲	پهشيمانى	۱۹.
۶۷	كۆمارا كوردستانئ ل مهابادئ	۲۰.
۷۳	باغئ گشتئ	۲۱.
۷۶	خوارنا مفادار	۲۲.
۷۹	ئهنفال	۲۳.
۸۲	نئاندا سيويئ پاشباڧ (هۆزان)	۲۴.
۸۳	پيتا چاپئ	۲۵.
۸۶	راگرين پاشهروژ (هۆزان)	۲۶.
۸۹	شنگال	۲۷.
۹۳	كوردستان (هۆزان)	۲۸.

**پلانا سالانه و هه‌یفانه و هه‌فتیانه یا خواندنا کوردی بۆ
پۆلا چواری بنه‌رته‌**

هه‌یفه‌کان	حه‌فتییا ئیکێ	حه‌فتییا دووی	حه‌فتییا سێین	حه‌فتییا چواری
ئه‌یلول	-----	-----	چالاکێ	ئه‌گه‌ریان بۆ قوتابخانێ
چریا ئیکێ	گازیا دایکێ (هۆزان)	ئاری	دلقین و ژینگه‌	ره‌وشتی هاتوو چووی
چریا دووی	دیاری	زمانی کوردی (هۆزان)	ناقین مه‌ هه‌میان کوردینه‌	پنیه‌ عموره‌ک به‌حسێ خۆ دکه‌ت
کانوونا ئیکێ	خه‌ونامه‌ (هۆزان)	مافی مرۆشی و مه‌رگه‌ساتا کورده‌واری	تاقیکرنا دووماهیێ وهرزی یه‌کی	پشووی وهرزی یه‌کی و سه‌ری سالآ زایینی
	چیه‌وکا دیتنا هوبیر بینی			
کانوونا دووی	دایک	ژیریا که‌له‌شیره‌کی	وه‌رده‌کا مه‌زن	سه‌ره‌اتییا مشکان
شوبات	شاهه‌نگ	وه‌لاتی کوردا (هۆزان)	پیشه‌مانی	کۆمارا کوردستانی ل مه‌ه‌باباد
ئازار	باغی گشتی	پشووی به‌هار و نه‌ژرۆز	پشووی به‌هار و نه‌ژرۆز	خوارنا ب مه‌فا
نیسان	ئه‌نه‌فال	نشانده‌نا سێوی پاشباشی (هۆزان)	پیتا چاپی	شنگال
			راگرین پاشه‌روژی (هۆزان)	
ئایار	کوردستان (هۆزان)	تلقیکرنا دووماهیێ وهرزی دووی	تاقیکرنا دووماهیێ وهرزی دووی	-----

* مامۆستاين خوشتقێ پیدقییه بۆ هه‌ر وهرزه‌کی (٣) بابه‌تین داراستنی به‌ینه‌ گوتن